

Een nieuwe benadering van de 'aftrek-nieuw-voor-oud'?

Schade vergoeden: dat betekent de benadeelde zo veel mogelijk in de toestand brengen waarin hij zou hebben verkeerd indien de schadeveroorzakende gebeurtenis zich niet zou hebben voorgedaan. Daarbij worden alle omstandigheden van het geval zo veel mogelijk in acht genomen. In specifieke gevallen kan echter voor een meer abstracte wijze van schade begroten gekozen worden, bijvoorbeeld in geval van zaakschade. Bij beschadiging van zaken bestaat de schade waarvan vergoeding wordt gevorderd uit de waardevermindering, in het algemeen te begroten op de objectieve kosten van herstel.

Door Emma Krikke

Emma Krikke is advocaat bij VanNiekerkCieremans te Rotterdam.

Herstel van de zaak heeft echter tot gevolg dat ook de pre-existente gebreken van de zaak hersteld worden. Als een resultaat daarvan kan het gebeuren dat de schadelijdende partij na herstel beter af is dan voorafgaand aan het schadeveroorzakende voorval.

Lindenbergh noemt in dit kader het voorbeeld van een huis met een door slijtage gebrekkige fundering dat door bevingen is ingezakt. Als het pand op kosten van de voor de bevingen verantwoordelijke (en aansprakelijke) partij voorzien dient te worden van een nieuwe fundering, dan verkeert het pand na herstel in een betere toestand dan daaraan voorafgaand. Eveneens illustratief is een recent voorbeeld uit de

jurisprudentie, van gesneuvelde ruiten. De aansprakelijke partij had bezwaar tegen het volledig vergoeden van deze ruiten, omdat de levensduur daarvan door het vroegtijdig herstel verlengd zou zijn. Dergelijke argumenten worden wel gebruikt om een zogenaamde 'aftrek-nieuw-voor-oud' toe te passen. Vervolgens worden er doorgaans door de wederpartij argumenten aangevoerd op grond waarvan geen 'aftrek-nieuw-voor-oud' toegepast zou dienen te worden. Zo werd (uiteindelijk succesvol en mijns inziens terecht) aangevoerd dat de vervanging van de ruiten de waarde van het pand niet verhoogde en derhalve een aftrek niet gerechtvaardigd was.

De Rechtbank Noord-Holland heeft in een recente uitspraak een bijzondere (en mijns inziens nieuwe) redenering gehanteerd om het achterwege laten van de 'aftrek-nieuw-voor-oud' te rechtvaardigen. De rechtbank overwoog dat de aanwezigheid van een aansprakelijkheidsverzekering aan de zijde van de aansprakelijke partij hierbij een doorslaggevende rol speelt. In deze bijdrage zal ik bespreken of dit een terechte (nieuwe) benadering is bij de toepassing 'aftrek-nieuw-voor-oud'. Alvorens tot het bespreken van deze uitspraak over te gaan, is het goed om het juridisch kader wat uitgebreider te schetsen.

Juridisch kader 'aftrek-nieuw-voor-oud'

De hoofdregel voor het begroten van zaakschade is dat de eigenaar van de beschadigde zaak vermogensschade lijdt, ongeacht of door de benadeelde 'concreet' geld wordt uitgegeven aan bijvoorbeeld herstel. De reden daarvoor is dat het eigendomsrecht een zekere economische waarde vertegenwoordigt en die waarde door de schadeveroorzakende gebeurtenis, bijvoorbeeld de brand, wordt verminderd. Bij de schadebegroting wordt vervolgens aangesloten bij de (objectieve) herstelkosten ongeacht of feitelijk herstel plaatsvindt.

Herstel kan praktisch gezien mogelijk zijn, maar economisch gezien onverantwoord. Dit is het geval als de met herstel gemaakte kosten de omvang van de waardevermindering overstijgen. Als dit het geval is, staat de beschadiging gelijk aan het verlies van de zaak. Maar ook in die situatie kan herstel gerechtvaardigd zijn. Of dat het geval is hangt af van de omstandigheden van het geval. Als het verantwoord is om tot herstel over te gaan en de zaak door het herstel meer waard wordt dan het zonder de fout zou zijn geweest, kan de vermeerdering in aftrek worden gebracht op de schadevergoeding. En daar belanden we dus bij de 'aftrek-nieuw-voor-oud'.

De 'aftrek nieuw-voor-oud' wordt op deze manier in de sleutel van de voordeelstoerekening van artikel 6:100 BW geplaatst. Overigens is wel discussie mogelijk over de plaatsing van de aftrek in het juridisch bestel en is ook denkbaar dat de aftrek toegepast wordt bij de begroting van de schade ex artikel 6:97 BW.

Om aan een 'aftrek-nieuw-voor-oud' toe te kunnen komen, dient dan wel aan de vereisten van voordeeltorekening voldaan te zijn. Daarvoor is allereerst vereist dat tussen de normschending en de gestelde voordelen een condicio sine qua non-verband bestaat. Daarnaast dient het met inachtneming van de in artikel 6:98 BW besloten maatstaf redelijk te zijn dat die voordelen in rekening worden gebracht. Daarbij geldt dat van voordeeltorekening slechts sprake kan zijn indien een voordeel werkelijk is genoten, of naar redelijke verwachting daadwerkelijk genoten zal worden.

Of het redelijk is een voordeel in concreto te verrekenen, hangt dikwijls samen met de aard van het voordeel en de wijze waarop het is gegenereerd. Ervan uitgaande dat de gekozen wijze van reparatie redelijk en verantwoord was, zal toerekening van de (volledige) waardevermeerdering van de zaak niet vaak redelijk zijn, omdat de waardevermeerdering niet feitelijk wordt gerealiseerd en daarmee geen daadwerkelijk voordeel wordt gerealiseerd (zo overweegt ook het Hof Arnhem-Leeuwarden in het arrest over de gebroken ruiten).

Aldus spelen doorgaans verschillende omstandigheden een rol bij de vraag of een aftrek gepast is. De Rechtbank Noord-Holland kent in haar vonnis echter doorslaggevende betekenis toe aan een specifieke omstandigheid bij de beoordeling van de vraag of een toepassing van een 'aftrek-nieuw-voor-oud' passend is. Wat was er in die kwestie precies aan de hand?

Uitspraak Rechtbank Noord-Holland 8 december 2021, ECLI:NL:RBNHO:2021:11280

De stolpboerderij van de eiseres in deze kwestie was afgebrand nadat een onkruidverdelger (de verweerder in de procedure) in de nabijheid daarvan onkruid had verwijderd met een gasbrander. Door de onkruidverdelger was aansprakelijkheid erkend,

maar vervolgens gesteld dat niet de gehele herbouwwaarde voor vergoeding in aanmerking kwam. Volgens de onkruidverdelger diende zijn vergoedingsplicht te worden gecorrigeerd met 33 procent vanwege (onder meer) toegepaste verbeteringen ten aanzien van de oude staat van het rieten dak van de stolpboerderij, het sterk verbeterde isolatieniveau, een nieuwe keuken en een nieuwe cv-installatie.

De rechtbank oordeelde dat een dergelijke aftrek niet gepast was, omdat volgens haar uit de toelichting op artikel 6:100 BW in de wetgeschiedenis zou blijken dat ervan uit wordt gegaan dat deze verrekening vrijwel nooit redelijk zal zijn als de gebeurtenis, waarop de aansprakelijkheid berust, valt onder de dekking van de verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid van de aansprakelijke partij. Daarvan was sprake en daarmee volgens de rechtbank geen ruimte voor een 'aftrek-nieuw-voor-oud'. Een concrete verwijzing naar de wetgeschiedenis, waaruit een dergelijke bedoeling van de wetgever zou blijken, ontbreekt in het vonnis. Deze 'gedachte' kan ik ook anderszins niet uit de parlementaire geschiedenis van artikel 6:100 BW afleiden.

Een nieuw, doorslaggevend gezichtspunt bij de 'aftrek-nieuw-voor-oud'?

Het oordeel van de rechtbank lijkt zeer relevant voor de praktijk, nu een schadeveroorzaker zich veelal zal hebben verzekerd tegen aansprakelijkheid. Als aan deze omstandigheid zoveel gewicht dient toe te komen als door de rechtbank wordt toegekend, dan zou de aftrek slechts in uitzonderlijke gevallen toegepast kunnen worden. Daarmee wordt afbreuk gedaan aan het leerstuk zoals dat door de wetgever bedoeld is; er kan immers geen (echte) afweging van de omstandigheden meer plaatsvinden. Aldus verdient deze toepassing door de rechtbank mijns inziens geen navolging en dient bij de toepassing van de 'aftrek-nieuw-voor-oud' ruimte te blijven bestaan om tot een redelijke afweging te komen. Om de in deze bijdrage centraal staande vraag dan ook te beantwoorden: mijns inziens is dit geen nieuw (doorslaggevend) gezichtspunt en berust het oordeel van de rechtbank op een misvatting.

Ook een afweging van de (andere) omstandigheden van het geval had overigens tot het achterwege laten van de aftrek kunnen leiden. Zo overwoog de rechtbank ten overvloede dat ingeval van aansprakelijkheid zonder schuld, voordeeltorekening eerder redelijk zal zijn dan wanneer de aansprakelijke een verwijt kan worden gemaakt. Omdat de voor de stolpboerderij verwoestende brand was veroorzaakt door de werkzaamheden met een gasbrander door de onkruidverdelger, zag de rechtbank in de toedracht nog een grond om geen 'aftrek-nieuw-voor-oud' toe te passen. Dat is in mijn visie een meer gepaste benadering om de schade volledig voor rekening van de aansprakelijke partij te laten komen. <